

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ Ярослав ЛАЗУР

«_____» _____ 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 «Право»
Освітня програма	Право
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород-2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія держави і права» для здобувачів вищої освіти галузі знань D Бізнес, адміністрування та право спеціальності D8 «Право» освітньої програми Право.

Розробники: Бадида А.Ю., к.ю.н, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, Бариська Я.О., к.ю.н, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, Попович Т.П., к.ю.н, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та історії держави і права

протокол №1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____ Іван ПЕРЕШ

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

протокол № 2 від «08» вересня 2025 року

Голова науково-методичної комісії _____ Павло ЧЕРЕВКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 10,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 315	1-й	1-й
Кількість модулів – 4	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5,3/4,1 самостійної роботи – 5,3/4,3	1-2-й	1-2-й
	Лекції:	
	86	20
	Практичні (семінарські):	
		18
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	70	
Форма підсумкового контролю: модульна контрольна робота	Індивідуальна робота:	
	30	30
	Самостійна робота:	
	159	74

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальна дисципліна «Теорія держави і права» є однією з основних за спеціальністю «Право», має методологічне значення для всіх галузей знання про державу і право, безпосередній вплив на вдосконалення практики державно-правового будівництва України.

Пропонована робоча програма визначає структуру і зміст навчальної дисципліни «Теорія держави і права». У сучасному праворозумінні теорія держави і права служить ствердженню людини як найвищої цінності, її прав і свобод, верховенства права. Вивчення курсу «Теорія держави і права» має важливе значення в підготовці юристів, здатних застосувати отримані правові знання в сфері юридичної практики – в діяльності органів державної влади, у правозахисній діяльності тощо.

Відповідно до освітньої програми для спеціальності «Право», вивчення дисципліни «Теорія держави і права» (ОК05) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей, як:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі правничої.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК 9. Здатність працювати в команді;

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві;

СК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 14. Здатність до консультивання з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації;

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Теорія держави і права» вивчається на першому році навчання першого (бакалаврського) освітнього рівня і, відповідно, до структурно-логічної схеми освітньої програми «Право» опанування дисципліни не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів у межах зазначеної освітньої програми.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Право» вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави і права» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання (РН):

Результати навчання	Шифр РН
Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	РН 2
Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	РН 3
Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	РН 7
Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.	РН 9
Мати базові навички риторик	РН 11
Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	РН 12
Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права	РН 13
Працювати в команді, забезпечуючи виконання програм команди.	РН 17
Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	РН 18
Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	РН 19
Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	РН 20
Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	РН 22

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Теорія держави і права**»:

Очікувані результати навчання	Шифр РН
здатність застосовувати практику ЄСПЛ як аргумент у розгляді правових питань, порівнювати міжнародні стандарти із національним законодавством, оцінювати конкретні ситуації з точки зору дотримання чи порушення прав людини.	РН 2
здатність збирати, критично оцінювати та узагальнювати матеріали для подальшого використання, демонструвати критичність у відборі інформації, уникати маніпулятивних чи сумнівних джерел, виявляти академічну доброчесність (посилання на джерела, відсутність плагіату).	РН 3

складати та узгоджувати план власного дослідження, самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами, оцінювати їхню достовірність і актуальність, систематизувати отримані дані для подальшого аналізу, демонструвати самостійність, відповідальність.	PH 7
Здатність самостійно визначати обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, своєчасно звертатися за рекомендаціями та діяти відповідно до отриманих порад, демонструючи відповідальність, гнучкість і готовність до співпраці.	PH 9
Здатність користуватися базовими навичками риторики, вміти чітко та логічно формулювати думки, аргументовано висловлювати власну позицію та ефективно спілкуватися з різними аудиторіями.	PH 11
Здатність доносити матеріал з певної проблематики доступно та зрозуміло для респондента, використовуючи зрозумілу мову, приклади та аргументацію, забезпечуючи ефективну комунікацію.	PH 12
Здатність розуміти специфіку застосування норм матеріального і процесуального права, знати механізми їх реалізації та враховувати ці особливості при вирішенні правових завдань.	PH 13
Здатність співпрацювати з членами команди, розподіляти обов'язки та забезпечувати реалізацію спільних завдань у межах командного проекту.	PH 17
Здатність інтегрувати основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи національної правової системи у власну професійну практику, забезпечуючи правомірність і ефективність рішень.	PH 18
Здатність роз'яснювати сутність і зміст ключових правових явищ та процесів, показуючи їхні функції та взаємозв'язки в правовій системі.	PH 19
Здатність ідентифікувати факти, що мають правове значення, оцінювати їх вплив на ситуацію та формулювати логічно обґрунтовані висновки для практичного застосування права.	PH 20
Здатність консультувати клієнтів щодо можливих стратегій захисту їхніх прав і інтересів, оцінюючи різні варіанти дій та їх правові наслідки.	PH 22

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

Основними видами навчальних занять є: лекція, практичне заняття, самостійна робота, консультація.

Види навчальних занять проводяться у таких формах: пояснення, розповідь, навчальна дискусія, самостійна робота.

Методи навчання: теоретико-правові методи; філософсько-правові методи; логічні методи; спеціально-юридичні методи, зокрема, історико-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний; пошуковий метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод

мозкового штурму; метод проблемного викладу; дослідницький метод; робота в малих групах тощо.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: заслуховування виступів у ході проведення практичних занять.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: письмовий екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
7	7	7	7	7	7	8		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 3)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
8	8	8	8	8	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 4)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
10	15	10	15		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні				

(семінарські) заняття	5	50	7	50
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 3		Модуль 4	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	50	4	50
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру, в якому вивчається дисципліна, здобувачі освіти повинні написати модульну контрольну роботу, що оцінюється у діапазоні від 0 до 50 балів.

Модульна контрольна робота здійснюється у формі надання письмових відповідей на 10 запитань, кожне з яких оцінюється у 5 бали. Підсумкова кількість балів за модульну контрольну роботу складається із сукупності правильних відповідей на 10 запитань і не може перевищувати 50 балів.

Неявка чи невиконання модульної контрольної роботи оцінюється в 0 балів незалежно від причини невиконання (неявки).

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу, або ж його модульна оцінка складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перескласти) модуль до початку підсумкового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Критерії оцінювання курсової роботи (проєкту)

Курсова робота - це комплексне дослідження певної проблеми, що ґрунтується на вимогах і завданнях, які ставлять перед дослідниками теорія та практика. Тому важливо, щоб у ній були елементи наукової новизни. Потрібно оптимально поєднати теоретичні аспекти досліджуваної проблеми з практичною організацією, дати ґрунтовний аналіз та оцінку вітчизняного та зарубіжного досвіду її ефективного розв'язання.

Курсова робота не зводиться до переписування монографій, підручників, статей з періодичних видань. Зібраний матеріал потрібно узагальнити, проаналізувати, творчо переосмислити, обов'язково показати авторське бачення проблеми. Виклад матеріалу потрібно здійснювати своїми словами, уникаючи незрозумілих термінів і складних мовних зворотів.

Викладати матеріал у курсовій роботі потрібно логічно, слід уникати використання неупорядкованого несистематизованого матеріалу, застарілих даних. Усі цифри та факти повинні бути вивірені, на них потрібно робити посилання у текстовій частині. Таблиці та рисунки повинні мати назву, бути пронумерованими для зручності посилання на них. Потрібно також посилатися на джерела, з яких ці матеріали взято.

При формуванні списку джерел потрібно керуватися правилами оформлення джерел.

Працюючи над науковими роботами зарубіжних авторів потрібно уникати вживання незрозумілих слів іншомовного походження. Якщо можливо, то їх слід замінити українськими відповідниками.

Курсова робота обов'язково повинна мати зміст, текстову частину слід узгоджувати з планом, а її оформлення - всім згаданим вимогам.

Потрібно уникати граматичних і стилістичних помилок, русизмів, неточного цитування першоджерел. Щоб уникнути цього, посилаючись на джерело, слід виписувати його повну назву доти, доки не буде сформовано остаточний варіант списку джерел.

Роботи, виконані без дотримання встановлених вимог, до захисту не допускаються.

Після виконання курсової роботи, але не пізніше ніж за два тижні до початку захисту, повністю оформлена курсова робота подається на кафедру. Курсова робота перевіряється рецензентом у п'ятиденний термін з моменту її подання. Попереднє оцінювання курсової роботи науковим керівником може бути проведено до її захисту під час диференційованого заліку для того, щоби допомогти студенту визначити слабкі та сильні сторони роботи, виправити помилки. У разі незадовільної оцінки керівник обґрунтовує невідповідність курсової роботи критеріям оцінювання та визначає термін для її доопрацювання, але не пізніше, ніж за тиждень до заліку. Диференційований залік з захисту курсової роботи проводиться перед комісією, затвердженою кафедрою, за участю наукового керівника. Перевірка та оцінювання курсової роботи здійснюються за 100-бальною шкалою оцінювання, а також – за шкалами ECTS та національною. (табл.1).

Таблиця 1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

У процесі захисту оцінюються вміння здобувача доповісти основні положення роботи і висновки проведених досліджень. Оцінюються також презентація роботи та відповіді на поставлені питання. Визначена загальна оцінка за окремими складовими записується на титульному аркуші роботи. Студент не допускається до складання екзамену з однойменної дисципліни, якщо загальна оцінка за курсову роботу є меншою 60 балів, або курсову роботу не виконано. Студенту, який не виконав курсову роботу у

визначені терміни, або отримав незадовільну оцінку, може бути надано право повторного виконання курсової роботи в установленому вищим навчальним закладом порядку.

Контроль з питань перевірки виконання окремих етапів курсової роботи та своєчасного надання консультацій здобувачам здійснюються науковим керівником і завідувачем кафедри. Рейтингова оцінка визначається шляхом додавання всіх складових оцінки курсової роботи та оцінки за захист здобувачем своєї роботи під час диференційованого заліку за таблицею 2.

Таблиця 2. Складові оцінювання курсової роботи

№ з/п	Складові оцінки	Кількість балів
Оцінка рецензента		
1.	Формулювання актуальності, проблеми, гіпотези, мети і завдань, новизни та практичного значення	1-10
2.	Оформлення роботи: наявність обкладинки, титульної сторінки, дотримання вимог до розміщення тексту на сторінках, ілюстрацій і таблиць	1-10
3.	Стилістика та логічність викладення матеріалу; правильне використання спеціальної термінології	1-10
4.	Структура роботи (наявність вступу, основних розділів, висновків, бібліографії); дотримання вимог до встановлених обсягів кількості сторінок	1-10
5.	Бібліографія: а) наявність фундаментальних праць; б) наявність робіт останніх п'яти років; в) наявність праць викладачів університету; г) оформлення бібліографії відповідно до діючих стандартів	1-10
Оцінка екзаменатора		
6.	Якість доповіді студента (форма доповіді, зміст, доказова база, висновки, пропозиції)	1-20
7.	Повнота та логічність відповідей на поставлені питання	1-20
8.	Якість проведеної презентації (якість представлених слайдів, їх зміст, володіння презентаційним матеріалом)	1-10
Разом		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Екзаменаційна методика оцінювання. До складання екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які мають підсумковий доекзаменаційний рейтинговий бал не менше 35.

Здобувач вищої освіти, доекзаменаційний рейтинговий бал якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити його до початку екзамену під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. В протилежному випадку, здобувач не допускається до екзамену, і у нього виникає академічна заборгованість.

Екзамен з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова доекзаменаційна рейтингова оцінка за навчальний рік. Здобувачі вищої освіти, рейтинговий бал яких становить від 35 до 59, екзамен складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на екзамені рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання екзамену оцінка не може бути менша за доекзаменаційний рейтинговий бал.

Екзамен проводиться в усній формі. Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань. Оцінювання результатів навчання на екзамені здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за екзамен вноситься у відомість обліку успішності.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Знання здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюється за такими критеріями: оцінку «**відмінно**» (**90-100 балів, A**) заслуговує здобувач освіти, який: всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «**добре**» (**82-89 балів, B**) – заслуговує здобувач освіти, який: повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «**добре**» (**74-81 бал, C**) заслуговує здобувач освіти, який: в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «**задовільно**» (**64-73 бали, D**) – заслуговує здобувач освіти, який: знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «**задовільно**» (**60-63 бали, E**) – заслуговує здобувач освіти, який: володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувач освіти, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувач освіти, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

До модульної контрольної роботи допускаються всі здобувачі освіти, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – здобувачі освіти, які отримали не менше 35 балів (враховуються як результати модульної контрольної роботи та поточного контролю під час семінарської та самостійної роботи здобувач освіти).

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Здобувач освіти, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (менше 34 балів), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Поняття держави і права як науки

Поняття науки теорії держави і права. Функції ТДП як наукової теорії. Становлення, розвиток і сучасний стан науки ТДП.

Загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ як предмет теорії держави і права. Динаміка предмету теорії держави і права в умовах незалежної України.

Методологічні основи наукового розуміння держави і права. Філософські основи теорії держави і права як загальні методи. Загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстрагування, аналогія, моделювання, структурно функціональний і системний підходи тощо). Спеціально-наукові методи (конкретно соціологічний, статистичний, історичний тощо). Спеціально-юридичні способи пізнання державно-правових явищ (порівняльно-правовий метод, історико-правовий метод, формально-юридичний метод тощо).

Співвідношення теорії держави і права з гуманітарними науками, які вивчають державу і право. Теорія держави і права в системі юридичних наук.

Категорії і поняття теорії держави і права, їх значення для підготовки спеціалістів в галузі юриспруденції. Теорія держави і права як навчальна дисципліна, її структура, основні завдання.

Тема 2. Праворозуміння

Поняття та рівні праворозуміння. Ознаки поняття праворозуміння. Теоретичне праворозуміння. Практичне праворозуміння. Розмежування понять “праворозуміння” та “розуміння права”. Рівні праворозуміння. Суб’єкти та об’єкти праворозуміння. Функції праворозуміння: світоглядна, евристична, аксіологічна прогностична.

Типи праворозуміння: загальна характеристика. Поняття та критерії типу праворозуміння. Природно-правовий тип праворозуміння. Основні позиції природно правового типу праворозуміння. Переваги природно-правового типу праворозуміння. Недоліки природно-правового типу праворозуміння.

Позитивістський тип праворозуміння. Основні позиції позитивістського типу праворозуміння. Переваги та недоліки правового позитивізму.

Історичний тип праворозуміння. Психологічний тип праворозуміння. Соціологічний тип праворозуміння. Інтегративний тип праворозуміння. Переваги інтегративної концепції права.

Тема 3. Поняття та основні характеристики права

Плюралізм у визначенні поняття права. Поняття і визначення права. Методологічні підходи до аналізу природи права. Сутність права. Право в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.

Ознаки права. Нормативність, загальнообов'язковість, формальна визначеність, системність права. Поняття принципів права. Змістовні характеристики принципів права. Види принципів права: загальнолюдські, загальні, міжгалузеві, галузеві. Соціальне призначення права. Функції права: поняття і види. Загальносоціальні та спеціальноюридичні функції права. Роль цінностей у праві. Цінність права. Правові цінності. Справедливість, рівність та свобода як основні цінності права.

Цифровізація права. Поняття та сутність цифровізації права. Визначення терміна «цифровізація права». Місце цифровізації в сучасній правовій науці та практи. Відмінності між автоматизацією та цифровізацією. Основні напрями цифровізації правової сфери. Електронне урядування та доступ громадян до публічних послуг. Електронне судочинство та цифрові сервіси правосуддя. Використання блокчейн-технологій у правовій діяльності. Правове регулювання цифрових процесів. Законодавча база цифровізації в Україні та міжнародні стандарти.

Тема 4. Права людини.

Різні аспекти розуміння прав людини. Поняття прав людини. Людська гідність як "ядро" прав людини. Ознаки прав людини. Критерії класифікації прав людини. Характеристика основних видів прав людини. Покоління прав людини. Обмеження прав людини: основні критерії. Обмеження на основі закону. Відповідність легітимній меті. Підстави для запровадження обмежень прав людини та основоположних свобод.

Міжнародно-правові стандарти і механізми захисту прав людини. Система ООН і Міжнародний биль про права людини. Наднаціональні механізми захисту прав людини: ЄКПЛ, ЄСПЛ. Приєднання Європейського Союзу до Європейської конвенції з прав людини. Національний механізм захисту прав людини: нормативні та інституційні засоби.

Тема 5. Право в системі соціального регулювання

Поняття та ознаки соціальних норм. Система регулювання в суспільстві: індивідуальний і нормативний рівень. Індивідуальне регулювання.

Соціальні і технічні норми, їх поняття, особливості і взаємозв'язок. Техніко юридичні норми. Їх роль і місце в правовому регулюванні.

Поняття моралі. Співвідношення права і моралі: єдність, відмінність, взаємодія. Протиріччя між правом і мораллю і шляхи їх подолання. Роль права в розвитку і зміцненні моральних основ суспільства. Значення моралі у підвищенні правової культури і формуванні поваги до права.

Право і релігійні норми. Право і звичаї. Право і корпоративні норми. Розмежування правових і корпоративних норм.

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Правове регулювання суспільних відносин.

Поняття правового регулювання суспільних відносин і його види. Широке та вузьке розуміння правового регулювання. Ознаки правового регулювання. Правовий вплив, напрямки правового впливу. Класифікація правового регулювання.

Способи, методи та типи правового регулювання. Поняття дозволу як способу правового регулювання. Сутність юридичного зобов'язання. Співвідношення дозволів і заборон. Типи правового регулювання загальнодозвільний, спеціальнодозвільний. Методи правового регулювання. Імперативний метод правового регулювання. Диспозитивний метод правового регулювання.

Механізм правового регулювання і його стадії. Ознаки механізму правового регулювання. Стадії механізму правового регулювання

Тема 7. Правотворчість

Історична генеза нормотворчої діяльності держав. Природа нормотворчої діяльності сучасної держави. Основні етапи розвитку нормотворчої діяльності держави. Природа нормотворчої діяльності Української держави. Співвідношення понять “правотворчості та правоутворення”, “нормотворчості та нормоутворення”, “законотворчості та законотворення”. Критерії класифікації нормотворчості. Функції нормотворчості. Система принципів нормотворчої діяльності. Конституційні основи регулювання нормотворчої діяльності органів державної влади.

Законодавчий процес в Україні. Широке та вузьке розуміння законодавчого процесу. Суб'єкти законотворчого процесу. Законодавча ініціатива. Стадії законодавчого процесу. Розгляд і обговорення законопроектів. Введення в дію: контрасигнація; промульгація; офіційного оприлюднення.

Тема 8. Джерела права

Поняття форми (джерела) права. Співвідношення понять «форма» і «джерело» права. Класифікація джерел права: нормативний акт, правовий звичай, юридичний прецедент, нормативний договір. Ознаки нормативно-правового договору.

Основні форми права в Україні. Закони України. Нормативні акти України, які мають силу законів. Правова природа актів Президента України і актів Кабінету Міністрів України. Акти міністерств і відомств. Акти органів місцевого самоврядування. Локальні правові акти.

Міжнародний договір як джерело права в Україні. Судова практика як джерело права в Україні: проблемні питання. Судова практика Європейського Суду з прав людини. Правові позиції Конституційного суду України.

Правова доктрина. Ознаки правової доктрини. Структурні елементи (рівні) правової доктрини.

Тема 9. Нормативно-правовий акт

Поняття нормативно-правових актів і їх класифікація. Критерії, які відрізняють нормативно-правовий акт від інших правових актів. Юридична сила нормативно-правового акту. Класифікація нормативно-правових актів. Закон – ознаки і види. Класифікація законів.

Підзаконні нормативно-правові акти і їх класифікація. Загальні та спеціальні ознаки підзаконних актів.

Дія нормативних актів в часі, просторі і за колом осіб. Момент набуття нормативним актом чинності; напрям темпоральної дії нормативного акта; момент зупинення дії нормативного акта; момент припинення дії нормативного акта.

Тема 10. Норма права

Поняття норми права. Ознаки правової норми, які відрізняють її від інших різновидів соціальних норм та індивідуальних правових приписів. Загальнообов'язковість, формальна визначеність, зв'язок із державою.

Логічна структура норми права. Проблема елементного складу структури правової норми (два, три і чотири елементи). Загальна характеристика гіпотези, диспозиції, санкції. Чинність правової норми в часі, просторі і за колом осіб.

Норми права і статті нормативного акту: їх співвідношення. Способи викладення правових норм в статтях нормативних актів.

Види правових норм. Підстави, за якими норми права поділяються на види. Спеціалізовані норми права.

Тема 11. Система права та система законодавства

Поняття системи права, її відмінність від правової системи. Предмет і метод правового регулювання як підстави виокремлення галузей в системі права. Основні елементи системи права. Поняття галузі права. Загальна характеристика галузей права. Шляхи формування галузі права. Основні матеріальні галузі сучасного права України. Інститут права: поняття і види. Класифікація інститутів права. Міжгалузевий і галузевий інститут права.

Загальна характеристика галузей права. Основні процесуальні галузі права. Приватне і публічне право. Матеріальне і процесуальне право. Юридична процедура. Еволюція системи права України в період її незалежності.

Законодавство та його система. Характерні ознаки системи законодавства. Структура системи законодавства.

Тема 12. Реалізація норм права

Поняття реалізації права. Характерні риси форм і способів реалізації права. Дотримання, виконання і використання як безпосередні форми реалізації права. Застосування правових норм як особлива форма реалізації права. Необхідність правозастосування. Стадії процесу застосування норм права. Аналіз фактичних обставин справи (докази і правила доказування, правові презумпції). Правова кваліфікація (обрання норми права, її перевірка та «прив'язка» до життєвого випадку). Прийняття рішення компетентним органом влади.

Акти застосування права: поняття, особливості, види. Відмінність правозастосовних актів від нормативних. Ефективність правозастосовного акту. Механізм правозастосування.

Поняття «прогалин у законодавстві» і способи їх усунення. Застосування права в разі «прогалин у законодавстві». Аналогія закону і аналогія права. Правила застосування права «за аналогією».

Змістовий модуль 3

Тема 13. Застосування права в умовах колізій та прогалин у законодавстві

Прогалини в законодавстві та засоби їх подолання. Поняття прогалини в законодавстві, основні характеристики. Причини виникнення прогалин у законодавстві. Закону. Аналогія права. Правила застосування права за аналогією.

Колізії у законодавстві: поняття, ознаки, види. Сутність явища «колізія» у праві. Колізії праворозуміння. Колізії всередині правової системи. Міжгалузеві колізії. Колізії між загальноновизнаними нормами міжнародного права, ратифікованими міжнародними договорами та національним правом.

Засоби вирішення колізій у законодавстві. Способи усунення прогалин у законодавстві. Засоби подолання прогалин. Аналогія закону. Аналогія права. Правила застосування права за аналогією.

Тема 14. Тлумачення норм права

Тлумачення права у юридичній науці. Причини, які зумовлюють необхідність тлумачення права. Об'єкт та суб'єкти тлумачення права. Мета та предмет тлумачення права. Результат тлумачення права.

Ознаки тлумачення права. Функції тлумачення права. Класифікація принципів тлумачення права.

Способи тлумачення права. Граматичний, логічний, функціональний, телеологічний спосіб тлумачення правових норм. Види тлумачення правових норм за юридичними наслідками. Офіційне тлумачення. Види офіційного тлумачення: нормативне, казуальне. Делеговане, автентичне та казуальне тлумачення права. Судове та адміністративне тлумачення права. Неофіційне тлумачення права. Види неофіційного тлумачення права: компетентне та буденне.

Тема 15. Правовідносини

Поняття правовідносин. Правовідносини як особливий різновид суспільних відносин. Ознаки і види правових відносин.

Передумови виникнення правовідносин. Поняття складу правовідносин: суб'єкт, об'єкт, суб'єктивні права і юридичні обов'язки.

Суб'єкти права: поняття і види. Правосуб'єктність. Правоздатність і дієздатність. Обмеження дієздатності. Індивідуальні і колективні суб'єкти. Фізичні і юридичні особи. Держава як суб'єкт права.

Об'єкти правовідносин: поняття і види. Особливості основних об'єктів у різноманітних видах правовідносин.

Фактичний і юридичний зміст правовідносин. Поняття, структура і види суб'єктивних прав і обов'язків.

Юридичні факти: поняття і класифікація. Юридичний факт як підстава виникнення, зміни і припинення правовідносин. Прості і складні юридичні факти. Фактичний склад. Презумпції в праві. Юридичні фікції.

Тема 16. Юридично значуща поведінка

Правова поведінка: поняття. Поняття правомірної поведінки. Структура правомірної поведінки: суб'єкти, об'єкти, об'єктивна і суб'єктивна сторони.

Правопорушення: поняття і основні ознаки (протиправність, винність, суспільна шкідливість чи небезпечність, караність діяння). Об'єктивно неправомірна поведінка. Склад правопорушення: поняття і прояви в різних видах правопорушення. Суб'єкт правопорушення: поняття і ознаки. Загальні і спеціальні ознаки суб'єкта правопорушення. Об'єкт правопорушення. Людина, її права і свободи як об'єкт правопорушення.

Суб'єктивна сторона правопорушення (вина, її форми, мотив, мета, емоційний стан). Об'єктивна сторона правопорушення (діяння, його наслідки, причинно-наслідковий зв'язок між діянням і наслідками, час, місце, спосіб вчинення діяння).

Види правопорушень. Злочини і проступки. Критерії розподілу правопорушень за видами. Соціальне підґрунтя і причини правопорушень. Превенція протиправної поведінки.

Тема 17. Юридична відповідальність

Юридична відповідальність: поняття, ознаки, види. Двоаспектне розуміння юридичної відповідальності. Відповідальність за національним і міжнародним правом. Підстави юридичної відповідальності. Цілі юридичної відповідальності. Мета і функції юридичної відповідальності.

Види юридичної відповідальності. Ознаки конституційної, адміністративної, цивільної, кримінальної, дисциплінарної відповідальності. Позитивна і негативна юридична відповідальність. Принципи юридичної відповідальності.

Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Тема 18. Правосвідомість. Правова культура

Правосвідомість: поняття, основні підходи. Місце і роль правосвідомості в системі форм суспільної свідомості.

Структура правосвідомості. Правова психологія і правова ідеологія. Види та рівні правосвідомості: індивідуальна, групова, масова, повсякденна, професійна, наукова. Функції правосвідомості в правотворчому і правореалізаційному процесах.

Правова культура: поняття, ознаки і функції. Структура правової культури суспільства і окремої особи. Рівень розвитку правосвідомості суспільства: основні показники. Правовий нігілізм і правовий ідеалізм. Поняття, форми і методи правового виховання.

Змістовий модуль 4

Тема 19. Держава як правова форма організації суспільства

Поняття сучасної держави та її характеристики. Підходи в розумінні держави. Територія держави. Складові території держави. Населення і громадянство. Економічна і фінансова системи держави. Командна і ринкова економіка.

Поняття публічної влади. Державна влада як особливий різновид публічної влади. Форми і способи її здійснення. Суверенітет державної влади. Народний суверенітет. Демократія безпосередня і представницька.

Функції держави: поняття, значення і об'єктивний характер. Ознаки функцій держави. Співвідношення функцій держави з цілями, задачами і принципами держави. Функції держави і функції окремих її органів. Класифікація функцій держави: постійні та тимчасові, внутрішні та зовнішні, основні та неосновні.

Поняття механізму держави. Ознаки і структура механізму держави. Його роль у здійсненні функцій і задач держави. Співвідношення механізму держави і її апарату. Структура державного апарату.

Тема 20. Правові форми організації сучасного правопорядку

Правопорядок: поняття та основні детермінанти. Правопорядок як категорія теорії права. Концепція правопорядку Г.Кельзена. Фактори, що впливають на правопорядок сучасної держави.

Форми державного правління: поняття і види. Загальна характеристика монархій і республік. Поняття монархії. Абсолютна монархія. Конституційна монархія. Поняття республіки. Президентська республіка. Змішана (напівпрезидентська) республіка. Парламентська республіка. Радянська республіка. Нетипові форми правління. Форма державного правління України та її розвиток у сучасних умовах.

Форми державного устрою: поняття і види. Унітарна держава. Федеративна держава. Конфедерація. Особливості державного устрою в Україні.

Державний режим: поняття і основні види. Критерії державного режиму. Демократичні та антидемократичні режими. Демократичний режим: основні ознаки. Сучасні теорії демократії.

Тоталітарний режим: основні ознаки. Сучасні тоталітарні режими. Авторитарний режим. Особливості державного режиму сучасної України.

Тема 21. Правова держава. Верховенство права

Концепція правової держави (німецька традиція правової держави). Класична (німецька) концепція правової держави.

Правова держава: поняття та основні характеристики. Умови функціонування правової держави. Ознаки правової держави (соціально-змістовні, формальні). Моделі правової держави. Ліберальна і соціальна правова держава. Демократична правова держава. Незалежність судових органів: основні принципи. Проблеми становлення правової держави в Україні.

Поняття верховенства права. Верховенство права як ідея. Верховенство права як доктрина. Концепція «верховенства права» Алберта Дайсі та Фрідріха Августа фон Гаєка. Верховенство права як принцип. Основні характеристики принципу верховенства права. Підходи до сучасного тлумачення змісту принципу верховенства права. Основні напрями забезпечення верховенства права в Україні.

Елементи верховенства права. Законність. Юридична визначеність. Заборона свавілля. Доступ до правосуддя. Заборона дискримінації та рівність перед законом. Дотримання прав людини. Верховенство Конституції. Принцип пропорційності.

Соціальна держава. Поняття соціальної держави, основні характеристики. Моделі соціальної держави: ліберальна (англо-саксонська), корпоративна, загальносуспільна (етатистська). Функції соціальної держави.

Тема 22. Правова система

Правова система суспільства: поняття і структура. Підходи до визначення сутності і структури національної правової системи. Відмінність поняття правової системи від понять «правове життя» і «правова реальність».

Критерії класифікації національних правових систем. Характеристика основних правових сімей народів світу (типів правових систем).

Романо-германська правова система: генезис і загальна характеристика. Право Європейського Союзу. Поняття і джерела європейського права.

Англосаксонська правова система: генезис і особливості. Джерела англійського права, особливості їхньої систематизації. Американська правова система: генезис і базові принципи.

Традиційні і релігійні правової системи. Єврейське право. Мусульманське право. Соціалістична правова система.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 315					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Змістовий модуль 1.						
<i>Тема 1. Поняття теорії держави і права як науки</i>	4		2		6	
<i>Тема 2. Праворозуміння</i>	-		4		6	
<i>Тема 3. Поняття та основні характеристики права</i>	6		4		8	
<i>Тема 4. Права людини</i>	6		4		8	
<i>Тема 5. Право в системі соціального регулювання</i>	-		4		6	
Разом за модуль						
Змістовий модуль 2.						
<i>Тема 1. Правове регулювання суспільних відносин</i>	-		4		6	
<i>Тема 2. Правотворчість</i>	2		2		6	
<i>Тема 3. Джерела права</i>	8		2		10	
<i>Тема 4. Нормативно-правовий акт</i>	6		4		8	
<i>Тема 5. Норма права</i>	6		4		8	

<i>Тема 6. Система права та система законодавства</i>		6		2		8
<i>Тема 7. Реалізація норм права</i>		6		4		10
Разом за модуль						
Разом за семестр	180	50		40		90
2-й семестр						
Змістовий модуль 3.						
<i>Тема 1. Застосування права в умовах колізій та прогалин у законодавстві</i>		4		2	2	8
<i>Тема 2. Тлумачення норм права</i>		4		4	4	8
<i>Тема 3. Правовідносини</i>		4		2	2	6
<i>Тема 4. Юридично значуща поведінка.</i>		4		4	4	8
<i>Тема 5. Юридична відповідальність</i>		4		4	4	8
<i>Тема 6. Правосвідомість. Правова культура</i>		-		4	4	6
Разом за модуль						
Змістовий модуль 4.						
<i>Тема 1. Держава як правова форма організації суспільства</i>		2		2	2	6
<i>Тема 2. Правові форми організації сучасного правопорядку</i>		6		4	4	7
<i>Тема 3. Правова держава. Верховенство права</i>		4		2	2	6
<i>Тема 4. Правова система</i>		4		2	2	8
Разом за модуль						
Разом за семестр	135	36		30	30	69
Усього годин	315	86		70	30	159

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 315					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Змістовий модуль 1.						
<i>Тема 1. Поняття держави і права як науки</i>	2					
<i>Тема 2. Праворозуміння</i>						
<i>Тема 3. Поняття та основні характеристики права</i>	2					
<i>Тема 4. Права людини</i>		2				
<i>Тема 5. Право в системі соціального регулювання</i>		2				
Разом за модуль						
Змістовий модуль 2.						
<i>Тема 1. Правове регулювання суспільних відносин</i>		2				
<i>Тема 2. Правотворчість</i>	2					
<i>Тема 3. Джерела права</i>	2					
<i>Тема 4. Нормативно-правовий акт</i>	2					
<i>Тема 5. Норма права</i>		2				
<i>Тема 6. Система права та система законодавства</i>	2					
<i>Тема 7. Реалізація норм права</i>	2					
Разом за модуль						

<i>Разом за семестр</i>			14	8			
2-й семестр							
Змістовий модуль 3.							
<i>Тема 1. Застосування права в умовах колізій та прогалин у законодавстві</i>					2	10	
<i>Тема 2. Тлумачення норм права</i>		2			4	10	
<i>Тема 3. Правовідносини</i>			2		2	6	
<i>Тема 4. Юридично значуща поведінка.</i>			2		4	10	
<i>Тема 5. Юридична відповідальність</i>			2		4	10	
<i>Тема 6. Правосвідомість. Правова культура</i>					2	4	
Разом за модуль							
Змістовий модуль 4.							
<i>Тема 1. Держава як правова форма організації суспільства</i>		2			4	6	
<i>Тема 2. Правові форми організації сучасного правопорядку.</i>		2			4	6	
<i>Тема 3. Правова держава. Верховенство права</i>			2		2	6	
<i>Тема 4. Правова система.</i>			2		2	6	
Разом за модуль							
<i>Разом за семестр</i>			6	10		30	
Усього годин		216	20	18		30	74

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1.	Поняття держави і права як науки	2
2.	Праворозуміння	4
3.	Поняття та основні характеристики права	4
4.	Права людини	4
5.	Право в системі соціального регулювання	4
6.	Правове регулювання суспільних відносин	4
7.	Правотворчість	2
8.	Джерела права	2
9.	Нормативно-правовий акт	4
10.	Норма права	4
11.	Система права та система законодавства	2
12.	Реалізація норм права	4
13.	Застосування права в умовах колізій та прогалин у законодавстві	2
14.	Тлумачення норм права	4
15.	Правовідносини	2
16.	Юридично значуща поведінка.	4
17.	Юридична відповідальність	4
18.	Правосвідомість. Правова культура	4
19.	Держава як правова форма організації суспільства	2
20.	Правові форми організації сучасного правопорядку	4
21.	Правова держава. Верховенство права	2
22.	Правова система	2

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		заочна	
1.	Права людини	2	
2.	Право в системі соціального регулювання	2	
3.	Правове регулювання суспільних відносин	2	
4.	Норма права	2	
5.	Правовідносини	2	
6.	Юридично значуща поведінка.	2	
7.	Юридична відповідальність	2	
8.	Правова держава. Верховенство права	2	
9.	Правова система	2	
Разом		18	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Поняття держави і права як науки	6	
2.	Праворозуміння	6	
3.	Поняття та основні характеристики права	8	
4.	Права людини	8	
5.	Право в системі соціального регулювання	6	
6.	Правове регулювання суспільних відносин	6	
7.	Правотворчість	6	
8.	Джерела права	10	
9.	Нормативно-правовий акт	8	
10.	Норма права	8	
11.	Система права та система законодавства	8	
12.	Реалізація норм права	10	
13.	Застосування права в умовах колізій та прогалін у законодавстві	8	10
14.	Тлумачення норм права	8	10
15.	Правовідносини	6	6
16.	Юридично значуща поведінка.	8	10
17.	Юридична відповідальність	8	10
18.	Правосвідомість. Правова культура	6	4
19.	Держава як правова форма організації суспільства	6	6
20.	Правові форми організації сучасного правопорядку	7	6
21.	Правова держава. Верховенство права	6	6
22.	Правова система	8	6
Разом		159	8

6.5. Індивідуальна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Застосування права в умовах колізій та прогалин у законодавстві	2	2
2	Тлумачення норм права	4	4
3	Правовідносини	2	2
4	Юридично значуща поведінка.	4	4
5	Юридична відповідальність	4	4
6	Правосвідомість. Правова культура	2	2
7	Держава як правова форма організації суспільства	2	4
8	Правові форми організації сучасного правопорядку	4	4
9	Правова держава. Верховенство права	2	2
10	Правова система	2	2
	Разом	30	30

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – персональні комп'ютери, мультимедійний проектор.

Програмне забезпечення – пакет Microsoft Office, сайт електронного навчання ДВНЗ «УЖНУ», платформа «MOODLE», додаток GOOGLE MEET, корпоративна електронна адреса на домені UZHNU.EDU.UA.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Бариська, Я. О., Погорелова З. О., Попович Т. П. Загальна теорія права і держави [Текст]: навч. Посіб. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2022. 552 с.
2. Загальна теорія права: підручник / за ред. О.В. Петришина; [наук. ред.: Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський]; Нац. акад. прав. наук України; Нац. юрид. ун-т Ім. Ярослава Мудрого. Вид. 2-ге, виправ. й перероб. Харків: Право, 2025. 576 с.
3. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. Для студ.-юристів / Кол. Авт.; за ред. Доктора юрид. Наук, проф. С. В. Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 596 с.
4. Машкова А.Д. Теорія держави і права: підручник. Київ: Алерта, 2024. 452 с.
5. Пендюра М.М. Теорія держави та права. Курс інтерактивних лекцій. Київ: 2023. 468 с.

Допоміжна література:

1. Богів Я.С. Правосвідомість як основа побудови правової держави. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична.* 2022. Випуск 33. С.196-202.
2. Гавриленко К. Особливості формування національного публічно-управлінського механізму забезпечення правопорядку в сучасних умовах. *Публічне управління та місцеве самоврядування.* №4. 2023. С.19-24.
3. Гринюк Р.Ф., Гуцуляк О.І. Правосвідомість як предмет теоретико-правового, соціально-філософського і психологічного аналізу. *Правничий часопис Донецького національного університету.* 2023. № 1. Том 2. С.4-17.
4. Зубкова Л.А. Доктринальне розуміння внутрішніх функцій держави в контексті забезпечення національної безпеки. *Юридичний науковий електронний журнал.* № 5.

2023. С.466-469.
5. Жорнокуй В.Г. Юридична відповідальність: сім доктринальних підходів до розуміння сутності. *Право і безпека*. 2024. № 1 (92). С. 90-100.
 6. Костицький М., Кушакова-Костицька Н. Методологія теоретичного та практичного пізнання в юриспруденції як науково-практичному комплексі. Філософські та методологічні проблеми права. 2023. № 1 (25). С. 9-17. URL: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/article/download/1541/1533>
 7. Кравцова З.С. Співвідношення понять «механізм держави» та «механізм здійснення державної влади». *Юридичний науковий електронний журнал*. №10. 2022. С.91-94.
 8. Кудрявцева О.М. Держава як особливий суб'єкт конституційно-правової відповідальності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. №5. 2023. С.147-151.
 9. Назаренко О., Харченко Н. Правопорядок як мета і результат правового регулювання в умовах воєнного стану. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 1 (25). М.130-140.
 10. Наливайко О. І. Вплив трансформації правової системи України на розвиток теорії держави і права. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2024. С. 36-41. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/312900/303940>
 11. Нормотворча діяльність : навчальний посібник / кол. авторів ; за ред. В. В. Шишка. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 400 с.
 12. Пікуля Т. О., Харковець А. В. Еврастичний потенціал інтегрованого праворозуміння в умовах глобалізаційних процесів. Вчені записки ТНУ імені В.І.
 13. Вернадського. Серія: юридичні науки. 2024. Том 35 (74) № 1. С. 1-5. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/1_2024.pdf#page=9
 14. Романова А.С. Поведінка людини: філософсько-правовий дискурс. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 1. С.763-766.
 15. Цуркан-Сайфуліна Ю.В. Форма правління: теоретичні моделі та їх історична реалізація в Україні та світі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. Випуск 6. 2024. С.5-8.
 16. Щербай І. Поняття та сутність прав людини. *Електронне наукове видання "Аналітично-порівняльно правознавство"*. 2023. С.636-640.
 17. Шульга А.М. Правозначуща поведінка як вид соціальної поведінки особи. *Forum Prava*. 2023. 75(2). С. 19-31

Нормативно-правові акти:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950: станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV: станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
5. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : станом на 19 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI: станом на 16 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.nbu.gov.ua> –Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libukr.html> - каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
3. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libweb.html>- каталог національних бібліотек країн світу
4. <http://www.nbu.gov.ua/portal/books.html>- каталог електронних бібліотек України
5. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> - енциклопедії та словники